Eerste Kamer der Staten-Generaal **I**

Vergaderjaar 2026-2027

36 947 Wijziging van de Wet milieubeheer en de Wet op de economische delicten in verband met het verhogen van het aandeel van gas uit hernieuwbare bronnen in de totale leveringen van gas aan afnemers (Wet bijmengverplichting groen gas)

D **TWEEDE VERSLAG VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR ECONOMISCHE ZAKEN / KLIMAAT EN GROENE GROEI**[1]
Vastgesteld 25 november 2026

Het wetsvoorstel heeft de fractieleden van **PRO, BBB, ChristenUnie, JA21** en de **Fractie-Visseren-Hamakers** aanleiding gegeven tot het maken van de volgende opmerkingen en het stellen van de volgende vragen.

Vragen en opmerkingen van de fractie van de PRO

De leden van de PRO-fractie zijn kritisch op een ongebreidelde toename van mestvergisting. In de nota naar aanleiding van het verslag licht de regering toe dat bij het aanschaffen van een monomestvergister SDE++ aangevraagd kan worden bij een referentiewaarde van 130 koeien. Voor deze vergisters is een vergunning nodig van de gemeenten en provincies.[2] Hebben de gemeenten, provincies en de omgevingsdiensten de benodigde capaciteit om een toename in aanvragen voor mestvergisters te verwerken? Gaat de regering extra budget beschikbaar stellen voor de uitgebreide taken van gemeenten, provincies en omgevingsdiensten?

Welke maatregelen zou de regering kunnen nemen om een wildgroei van mestvergisters te voorkomen? Welke maatregelen neemt de regering om een wildgroei van mestvergisters in het landelijke gebied te voorkomen?

Welke middelen geeft de regering de gemeenten en provincies om toezicht en handhaving van mestvergisters te versterken? Heeft de regering overwogen het aantal mestvergisters te maximeren?

Welke aanpassingen in het geurbeleid gaat de regering voorstellen om de toegenomen mestvergisting te compenseren? In het geval dat de regering geen aanpassingen heeft overwogen, waarom niet?

Heeft de regering onderzocht of het mogelijk is om een productieplafond op mestvergisting vast te stellen? Zo ja, welke vormen van een productieplafond heeft de regering onderzocht? Wat waren de effecten van deze productieplafonds? Zo nee, waarom heeft de regering dit niet onderzocht? Zou de regering alsnog kunnen overwegen de effecten van een productieplafond op mestvergisting te onderzoeken? Heeft de regering overwogen verschillende buy-out prijzen te hanteren voor de verschillende productiemethoden van groen gas? Heeft de regering een wijziging in de SDE++ systematiek overwogen naar aanleiding van het voorstel?

---

[1] Samenstelling:
Van Aelst-den Uijl (SP), Van Ballekom (VVD), Baumgarten (JA21), Beukering (Fractie-Beukering), Bovens (CDA), Crone (PRO), Dessing (FVD), Van Gasteren (Fractie-Van Gasteren), Van der Goot (OPNL), Van Gurp (PRO), Holterhues (ChristenUnie), Karaaslan (D66), Kluit (PRO) (voorzitter), Kroon (BBB), Van Langen-Visbeek (BBB) (ondervoorzitter), Van Meenen (D66), Panman (BBB), Perin-Gopie (Volt), Petersen (VVD), Van Rooijen (50PLUS), Van de Sanden (Fractie-Van de Sanden), Schalk (SGP), Steenkamp (CDA), Straus (VVD), Van Strien (PVV), Thijsssen (PRO), Visseren-Hamakers (Fractie-Visseren-Hamakers), Walenkamp (Fractie-Walenkamp)

[2] *Kamerstukken I* 2026/27, 36.947, C, p. 15.

Wanneer digestaat onjuist wordt gebruikt, kan dit meer uitspoeling veroorzaken. Wat voor een toename in uitspoeling verwacht de regering door het wetsvoorstel? Als uitspoeling toeneemt, kan dit een effect hebben op de doelstellingen zoals die zijn vastgesteld in de Kaderrichtlijn Water (hierna: KRW) en de Nitraatrichtlijn. Welke aanvullende maatregelen, naar aanleiding van het wetsvoorstel, gaat de regering nemen om te voorkomen dat de doelstellingen uit de KRW en de Nitraatrichtlijn verder uit zicht raken? Gaat de regering de effecten op de KRW en de nitraatrichtlijn meenemen in de beleidsevaluaties van dit wetsvoorstel?

De fractieleden van PRO erkennen dat de weidegangpremies en de eco-regeling van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (hierna: GLB) weidegang stimuleren.[3] Weidegangpremies benadrukken de noodzaak van het stimuleren van weidegang. Door het wetsvoorstel zullen echter tegenovergestelde financiële prikkels gecreëerd worden ten opzichte van de weidegangpremies en de eco-regeling van het GLB. Wanneer de gasprijs stijgt zal deze ongewenste prikkel verder toenemen.[4] Zou de regering inzicht kunnen geven in de financiële bedragen die een veehouderij per koe (of andere logische eenheid) krijgt voor meer uren weidegang vanuit de genoemde regelingen? Kan de regering daarnaast aangeven welke financiële inkomsten een gemiddelde veehouderij per koe uit mestvergisting kan halen (of andere aan de inkomsten van de weidegang te relateren eenheid)? Zou de regering kunnen toelichten wat de geraamde financiële effecten zouden zijn van een 10% en 50% stijgende gasprijs op de financiële positie van boeren met, en zonder een mestvergister na de invoering van het wetsvoorstel? Wat is het break-even moment? Zijn daaruit mogelijke perverse prikkels ten aanzien van weidegang te voorzien? Welke garanties kan de regering bieden dat de weidegang-uren niet minder worden door de invoering van het wetsvoorstel, ook niet bij een stijgende gasprijs? Op basis van welke rapporten baseert de regering de stelling dat het wetsvoorstel geen grote financiële prikkel gaat opleveren om weide-uren te verminderen?[5]

De fractieleden van PRO zijn ingenomen met de uitleg van de regering uit de nota naar aanleiding van het verslag dat in de aangekondigde Landelijke vrijwillige beëindigingsregeling veehouderijlocaties (vbr) geen vergoeding wordt toegekend voor het waardeverlies van een mestvergister.[6] De fractieleden van PRO stellen echter vast dat geen antwoord is gegeven op de vraag of, in het geval dat gedwongen uitkoop toegepast wordt, de waarde van mestvergisters wordt meegerekend in het uitkoopbedrag.[7] De leden van de PRO-fractie zouden graag antwoord krijgen op deze vraag. En mocht op dat moment een mestvergister wel tot de uitkoop behoren, dan zouden deze leden graag horen hoe in de opzet van de biogas-regelingen te voorkomen is dat de samenleving tweemaal betaalt: eenmaal bij realisatie en eenmaal bij uitkoop. Deze leden wijzende regering erop dat bij gedwongen uitkoop percentages van 130% vergoeding normaal zijn en dat dat dus een financiële prikkel kan zijn om een risicovolle centrale neer te zetten.

De regering stelt in de nota naar aanleiding van het verslag dat groen gas uit vergassing een belangrijk deel zal uitmaken van de groengasvoorziening op basis van onderzoek van CE Delft.[8][9] De leden van de PRO-fractie vragen zich af op welke wijze de regering de beoogde vergassing wenst op te schalen, naast het wetsvoorstel. Verder vragen deze leden zich ook af welk alternatief beleid de regering overwogen heeft om de productie van groen gas uit vergassing op te schalen.

De leden van de PRO-fractie zijn van mening dat de vraag over het gebruik van groen gas in 2050 niet afdoende is beantwoord. In de nota naar aanleiding van het verslag stelt de regering dat naar verwachting een verschuiving zal plaatsvinden van de vergisting van dierlijke restromen naar de vergisting van plantaardige reststromen.[10] Kan de regering deze verwachting toelichten? Waar is deze verwachting op gebaseerd? Zou de regering toe

[3] *Kamerstukken I* 2026/27, 36.947, C, p. 3; Voorhang ontwerp-AMvB dierwaardige veehouderij, Kamerstukken 28 286, nr. 1481.
[4] *Kamerstukken I* 2026/27, 36.947, C, p. 3
[5] *Kamerstukken I* 2026/27, 36.947, C, p. 13.
[6] *Kamerstukken I* 2026/27, 36.947, C, p. 4.
[7] *Kamerstukken I* 2026/27, 36.947, C, p. 4.
[8] *Kamerstukken I* 2026/27, 36.947, C, p. 4.
[9] *Kamerstukken I* 2026/27, 36.947, C, p. 4.
[10] *Kamerstukken I* 2026/27, 36.947, C, p. 16.

kunnen lichten welke maatregelen de regering kan uitvoeren in het geval dat de verwachting onjuist blijkt te zijn?

Deze leden zijn nog steeds bezorgd over de handhaving bij mestvergisting en co-vergisters. In plaats van een nodige investering in het VTH-stelsel neemt de bijdrage van het Rijk af van 19,4 miljoen euro naar 17,4 miljoen euro.[11] Dit, terwijl het IPO geconcludeerd heeft dat een investering van het Rijk van 30 tot 60 miljoen per jaar nodig zou zijn om het VTH-stelsel te versterken.[12] Is de regering voornemens om te investeren in het VTH-stelsel naar aanleiding van dit voorstel? Zou de regering bereid zijn om een specifieke bijdrage te leveren aan de financiering voor het VTH-stelsel? Gaat de VTH uitgebreid worden naar aanleiding van het wetsvoorstel?

Vragen en opmerkingen van de fractie van de BBB

De leden van de BBB-fractie hebben kennisgenomen van de nota naar aanleiding van het verslag. Zij danken de regering voor de beantwoording, maar constateren dat een aantal vragen niet of slechts ten dele is beantwoord. De beantwoording roept bovendien nieuwe vragen op. Deze leden hebben daarom nog de volgende vragen.

Mest en haalbaarheid van het groeipad

In antwoord op de vragen 23 en 47 schrijft de regering dat in de rekenbasis dierlijke mest bijna 40% van de grondstoffen vormt en ruim 60% van de ketenemissiereductie oplevert.[13] Tegelijk blijft de regering erbij dat de verplichting "geen specifieke hoeveelheid mest" vereist.

Erkent de regering dat de hoogte van de verplichting, zoals die nu is bepaald, voor ruim 60% rust op mestvergisting?

Kan de regering een gevoeligheidsanalyse geven van de haalbaarheid van het groeipad als het aanbod van groen gas uit mest achterblijft, bijvoorbeeld bij 50% en 75% van het aangenomen volume? Welk deel van de verplichting wordt dan naar verwachting ingevuld met import en welk deel met de buy-out?

De regering schrijft dat de aanname over de beschikbare mest niet aanvullend is getoetst (antwoord op vraag 48).[14]

Welke omvang van de mestproductie, of van de veestapel in grootvee-eenheden, in 2031 en 2035 ligt ten grondslag aan de aangenomen afname van circa 23%?

Is de regering bereid die aanname alsnog te toetsen aan het stikstofpakket van 26 juni 2026 en het ontwerpprogramma Landbouw, Natuur en Stikstof van 3 november 2026, en de Kamer daarover te informeren vóór de eerste verhoging van de verplichting?[15]

In antwoord op vraag 2 noemt de regering een eerdere doorrekening (400 miljoen m³ uit mestvergisting, 400 miljoen m³ uit vergassing en 300 miljoen m³ uit overige vergisting), die volgens de regering "niet meer passend" is.[16]

Wat is de actuele indicatieve verdeling waarop het groeipad berust? Hoeveel vergassingscapaciteit, volgens de regering een innovatieve techniek (antwoord op vraag 1), is nu operationeel, en wanneer verwacht de regering de daarvoor aangenomen productie?[17]

---

[11] IPO, Beter VTH-stelsel nodig voor veilige leefomgeving - Interprovinciaal Overleg.
[12] IPO, Beter VTH-stelsel nodig voor veilige leefomgeving - Interprovinciaal Overleg.
[13] *Kamerstukken I* 2026/27, 36.947, C, p. 9 en 18.
[14] *Kamerstukken I* 2026/27, 36.947, C, p. 19 en 20.
[15] *Kamerstukken II* 2025/26, 36800 XIV, nr. 87; Bijlage bij Kamerstukken I 2026/27 35.334/37.052, A.
[16] *Kamerstukken I* 2026/27, 36.947, C, p. 2.
[17] *Kamerstukken I* 2026/27, 36.947, C, p. 2.

In antwoord op vraag 49 schrijft de regering dat er tussen mestvergisting en de inzet van dierlijke mest als vervanger van kunstmest "geen sprake is van concurrentie, maar juist van synergie".[18] In de nota naar aanleiding van het verslag aan de Tweede Kamer (antwoord op vraag 69) schreef de regering echter dat mestvergisting "een negatief effect [heeft] op de hoeveelheid beschikbare organische stof voor landbouwbodems".[19]

Hoe verhouden deze twee uitspraken zich tot elkaar? Hoeveel organische stof gaat bij vergisting naar verwachting verloren bij het volume mest dat in de rekenbasis is aangenomen?

Hoe borgt de regering dat digestaat en de daarin aanwezige organische stof en mineralen beschikbaar blijven voor de Nederlandse akkerbouw, en niet na verwerking worden geëxporteerd?

De regering verwacht in de eerste jaren geen gebruik van de buy-out, omdat de verplichting onder de huidige productie ligt (antwoorden op de vragen 18 en 22). Groen gas waarvoor exploitatiesubsidie is ontvangen, mag echter niet worden ingezet (antwoord op vraag 53), en producenten met een SDE++-beschikking kiezen per maand tussen SDE++ en de bijmengverplichting (antwoord op vraag 50).[20]

Welk deel van de huidige Nederlandse productie ontvangt SDE++-subsidie?

Hoeveel van die productie verwacht de regering dat in 2027 en 2028 beschikbaar komt voor de verplichting, en waarop is die verwachting gebaseerd?

Ligt de verplichting ook onder de huidige productie als alleen het groen gas wordt meegeteld dat daadwerkelijk voor de verplichting kan worden ingezet?

Acht de regering inwerkingtreding per 1 januari 2027 nog realistisch voor ondernemers in het veld, terwijl essentiële details zoals het precieze groeipad en de buy-outprijs via lagere regelgeving worden vastgesteld en de eerste besluiten buiten de parlementaire voorhang om zijn geregeld? Biedt dit volgens de regering voldoende rechtszekerheid aan een boer die vandaag moet investeren voor de lange termijn? Waarom krijgt een boer bij uitkoop geen vergoeding voor de mestvergister? Deze leden ontvangen hierop graag een toelichting.

Wat houdt de in de nota meermalen genoemde landbouwtransitietoets precies in?[21]

Vergunningverlening en stikstof

De Rechtbank Noord-Nederland heeft op 14 augustus 2026 de vergunningen voor achttien monomestvergisters vernietigd, omdat de effecten op Natura 2000-gebieden onvoldoende waren onderzocht. De nota gaat op deze uitspraak niet in.[22]

Hoe beoordeelt de regering deze uitspraak voor de haalbaarheid van het groeipad?

Tijdens het wetgevingsoverleg van 7 september 2026 gaf de minister aan dat SDE++-beschikkingen zijn verleend voor circa 750 miljoen m^3 groen gas per jaar, en dat "een deel" van die projecten al over een omgevings- en natuurvergunning beschikt. Voor hoeveel projecten, en welk productievolume, gaat het om een onherroepelijke vergunning?[23]

In antwoord op vraag 84 schrijft de regering dat met een rekenkundige ondergrens, uiterlijk per 1 juli 2027, "waarschijnlijk veel vergisters" mogelijk worden.[24]

Op welke analyse berust die verwachting? Welk deel van de geplande vergisters valt naar verwachting onder die ondergrens?

---

[18] *Kamerstukken I* 2026/27, 36.947, C, p. 20.
[19] *Kamerstukken II* 2025/26, 36 947, nr. 8, p. 43.
[20] *Kamerstukken I* 2026/27, 36.947, C, p. 20.
[21] *Kamerstukken I* 2026/27, 36.947, C, p. 3, 14, 16, 23, 29.
[22] Rb Noord-Nederland, 6 augustus 2026, ECLI:NL:RBNNE:2026:3245 en ECLI:NL:RBNNE:2026:3457.
[23] Ongecorrigeerd stenogram Verslag OSV 56 (2025-2026) van 7 september 2026, p. 96.
[24] *Kamerstukken I* 2026/27, 36.947, C, p. 32-33.

De regering acht een stikstofvrijstelling voor groengasprojecten via het Grids Package niet meer realistisch. Welke nationale mogelijkheden heeft de regering onderzocht om de bouwfase van groengasprojecten te vergemakkelijken, en is zij bereid die te benutten?[25]

De regering gaat in haar antwoord niet in op bestemmingsplannen en de aanvoer van mest van derden, die volgens de memorie van toelichting een knelpunt vormen.[26] Welke afspraken maakt de regering hierover met provincies en gemeenten, en op welke termijn?

In antwoord op vraag 87 schrijft de regering met de sector te bezien hoe de baten van mestvergisting kunnen worden ingezet, bijvoorbeeld voor vergunningverlening.[27] Wanneer wordt dat overleg afgerond? Is de regering bereid de ammoniakreductie van vergisting in combinatie met snelle mestafvoer en stikstofstrippen juridisch te laten meetellen?

Investeringszekerheid en positie van de veehouder

In antwoord op vraag 50 schrijft de regering dat de looptijd in de AMvB is verlengd tot en met 2040.[28] Welke jaarverplichting geldt voor de jaren 2036 tot en met 2040?

De regering verwijst in antwoord op vraag 12 naar de internetconsultatie, maar de AMvB is sindsdien gewijzigd.[29] Is de regering bereid de ontwerp-AMvB zoals die aan de Afdeling advisering van de Raad van State is voorgelegd, vóór de plenaire behandeling aan de Kamer te zenden?

De door de Tweede Kamer aangenomen motie-Jumelet c.s. vraagt de regering bij de evaluatie in 2029 te communiceren over een eventuele bijstelling van het ingroeipad.[30] Wat betekent een neerwaartse bijstelling voor veehouders die nu investeren, en welke termijn hanteert de regering tussen het besluit tot bijstelling en de ingang ervan?

De Landelijke vrijwillige beëindigingsregeling veehouderijlocaties vergoedt geen waardeverlies van een mestvergister (antwoorden op de vragen 7 en 76).[31] Hoe verhoudt dit zich tot het streven dat veehouders nu in vergisting investeren? Is de regering bereid hiervoor een voorziening te treffen?

Wat wordt de omvang van het Ontwikkelfonds Collectieve Mestvergisting (antwoord op vraag 42), onder welke voorwaarden, en staat het ook open voor samenwerkingsverbanden van kleinere veehouders?[32]

Is de regering bereid in de monitor op te nemen hoe de waarde van de verplichting tussen leveranciers en producenten wordt verdeeld, bijvoorbeeld aan de hand van de prijzen die producenten voor hun groen gas ontvangen?

Een energiegemeenschap die groen gas aan haar leden levert, valt onder de verplichting (antwoorden op de vragen 14 tot en met 16).[33] Welke verplichtingen uit ETS2, zoals monitoring, emissieverslag en verificatie, gelden dan voor zo'n gemeenschap, en wat zijn de administratieve lasten? Is de regering bereid die lasten voor kleine energiegemeenschappen te beperken?

Klopt het dat kleine boerencoöperaties en lokale energiegemeenschappen die als gasleverancier optreden straks aan exact dezelfde zware verplichtingen, registraties en ETS2-rapportage-eisen moeten voldoen als multinationale energieconcerns? Waarom wordt er op grond van artikel 9.9.1.4 geen werkbare uitzondering of verlicht regime ingesteld voor deze kleinschalige lokale initiatieven?

Op welke wijze wordt voorkomen dat het vereiste overboeken van Garanties van Oorsprong via internationale hubs en het VertiCer-register leidt tot onnodige bureaucratie voor

[25] *Kamerstukken I* 2026/27, 36.947, C, p. 33.
[26] *Kamerstukken II* 2025/26, 36 947, nr. 3, p. 54.
[27] *Kamerstukken I* 2026/27, 36.947, C, p. 34.
[28] *Kamerstukken I* 2026/27, 36.947, C, p. 20.
[29] *Kamerstukken I* 2026/27, 36.947, C, p. 6.
[30] *Kamerstukken II* 2026/27, 36.947, nr. 33.
[31] *Kamerstukken I* 2026/27, 36.947, C, p. 4, 29.
[32] *Kamerstukken I* 2026/27, 36.947, C, p. 15-16.
[33] *Kamerstukken I* 2026/27, 36.947, C, p. 6-7.

vergunninghouders en leveranciers? Kan de regering garanderen dat deze koppelingen per 1 januari 2027 volledig geautomatiseerd en zonder vertraging werken?

Hoe rijmt de regering het feit dat Nederlandse groen-gasproducenten aan strenge nationale milieu- en toezichteisen moeten voldoen, met de controle op de verplichte duurzaamheidscriteria voor geïmporteerd groen gas afhankelijk is van buitenlandse toezichthouders en vrijwillige certificeringssystemen? Hoe wordt een gelijk speelveld gegarandeerd?

Wat gebeurt er bij faillissement van een leverancier?

Handhaafbaarheid en uitvoering door de NEa

De regering licht in antwoord op vraag 82 toe waarom zij voor sturing op ketenemissiereductie kiest.[34] Zij gaat daarbij niet in op de kern van het bezwaar van de NEa: dat ketenreductie niet kan worden gemeten, en op aannames berust en daardoor fraudegevoelig is.[35] Welke aanvullende maatregelen neemt de regering om deze risico's te beperken? Heeft de NEa het wetsvoorstel na de wijzigingen opnieuw getoetst, en zo ja, met welk oordeel?

Hoe verklaart de regering dat het advies van de Nederlandse Emissieautoriteit (NEa) in de HUF-toets is genegeerd, waarin uitdrukkelijk werd gewaarschuwd dat sturing op CO_2-ketenemissiereductie leidt tot een fraudegevoelige modellenwerkelijkheid en hoge toezichtlasten? Waarom is niet gekozen voor sturing op energie-inhoud?

Is de regering zich ervan bewust dat de invoering van complexe administratieve verplichtingen rond het massabalanssysteem (zoals artikel 9.9.4.3) direct leidt tot de dreiging van lasten onder dwangsom en bestuurlijke boetes van de NEa voor ondernemers? Is de regering bereid hier iets aan te doen? Deze leden ontvangen hierop graag een toelichting.

Wat is het oordeel van de NEa zelf over de toereikendheid van circa €3 miljoen per jaar en 12,5 fte?

Welke sectoren brengen de inkomsten uit de ETS2-opt-in op waaruit de uitvoeringskosten vanaf 2031 worden betaald? Financiert de glastuinbouw daarmee mede de uitvoering van deze wet?

De NEa heeft na publicatie van de regelgeving drie maanden nodig om het register af te ronden (antwoord op vraag 89).[36] Wanneer verwacht de regering de AMvB en de ministeriële regeling te publiceren, en welke functies zijn per 1 januari 2027 nog niet beschikbaar?

In de nota naar aanleiding van het verslag aan de Tweede Kamer (antwoorden op de vragen 60 en 61) schreef de regering dat de AMvB en de ministeriële regeling afzonderlijk worden genotificeerd op grond van Richtlijn (EU) 2015/1535, met een standstill van drie maanden, en dat bij een uitvoerig gemotiveerde mening inwerkingtreding per 1 januari 2027 niet meer mogelijk is.[37] Op welke datum zijn de AMvB en de regeling genotificeerd, en wanneer loopt de standstill af? Zijn er opmerkingen of een uitvoerig gemotiveerde mening ontvangen? Is de verlenging van de looptijd tot en met 2040 meegenotificeerd, of is daarvoor een nieuwe melding nodig?

Langs welk lopend wetgevingstraject wordt de verwijsfout in artikel 18.6# hersteld (antwoord op vraag 96)?[38] Waarom wordt niet gekozen voor herstel vóór de inwerkingtreding?

Welke definitieve nummers krijgen de artikelen 18.6# en 18.16#, gelet op het feit dat artikel 18.16t volgens wetten.overheid.nl per 1 januari 2015 is vervallen, en op de samenloop met het wetsvoorstel jaarverplichting hernieuwbare brandstoffen van niet-biologische oorsprong in de industrie?

---

[34] *Kamerstukken I* 2026/27, 36.947, C, p. 31.
[35] *Kamerstukken I* 2026/27, 36.947, C, p. 35.
[36] *Kamerstukken I* 2026/27, 36.947, C, p. 35.
[37] *Kamerstukken II* 2025/26, 36 947, nr. 8, p. 36-38.
[38] *Kamerstukken I* 2026/27, 36.947, C, p. 37.

Glastuinbouw en reikwijdte van de wet

Voor de opt-in van de glastuinbouw zijn volgens de regering nog drie stappen nodig: een verzoek aan de Europese Commissie en publicatie en inwerkingtreding van de AMvB. Het verzoek volgt pas na een gesprek met de sector, Energie-Nederland en de NEa (antwoorden op de vragen 55 tot en met 57 en 105).[39]

Wanneer vindt dat gesprek plaats, en wanneer verwacht de regering het verzoek bij de Commissie in te dienen?

Kan de regering bevestigen dat het deel van de glastuinbouw dat nog niet onder ETS2 valt, per 1 januari 2027 buiten de verplichting valt zolang de opt-in niet is geëffectueerd?

Hoe wordt in dat geval de jaarverplichting berekend, gelet op artikel 9.9.2.2, tweede lid, dat uitgaat van de totale levering minus de levering aan ETS1-bedrijven? Wordt het deel van het reductiedoel dat bij het glastuinbouwgas hoort, aan niemand toegerekend of over de andere afnemers verdeeld?

Is de toevoeging van de glastuinbouw aan bijlage II van het Besluit handel in emissierechten een wijziging van het toepassingsgebied die opnieuw moet worden gemeld op grond van Richtlijn (EU) 2015/1535, met een standstill van drie maanden? Zo nee, waarom niet? Wat zijn de gevolgen voor de tegenwerpbaarheid van de verplichting als die melding achterwege blijft?

De regering stelt dat het besluit over de opt-in in het voorjaar van 2025 is genomen en op Prinsjesdag is herbevestigd (antwoorden op de vragen 56 en 57).[40] De sector spreekt van een principebesluit en stelt dat de integrale besluitvorming over de opt-in en het compensatiepakket is uitgesteld tot de Voorjaarsnota 2027. Volgens de Wetgevingskalender is het wijzigingsbesluit nog in voorbereiding. Bovendien sluit het Gedelegeerd Besluit (EU) 2024/2985 van 24 september 2024, waarmee de Commissie de Nederlandse uitbreiding van ETS2 goedkeurde, stationaire verbranding in tuinbouwkassen uitdrukkelijk uit. Is er een formeel besluit tot opt-in genomen, en zo ja, wanneer en in welke vorm? Wat wordt bij de Voorjaarsnota 2027 nog besloten?

Hoe kan een tuinder investeringsbeslissingen nemen zolang de compensatie voor 2028 tot en met 2030 niet vaststaat? Wat gebeurt er na 2030, nu de verplichting tot en met 2040 doorloopt?

De regering schrijft dat zonder de verplichting de compensatie van €51 miljoen voor 2027 vervalt, terwijl leveranciers kosten mogelijk al in contracten hebben doorberekend (antwoorden op de vragen 97, 98 en 102).[41] Op welke grondslag rekenen leveranciers kosten door voor een wet die nog niet is aanvaard? Heeft de regering zicht op de omvang daarvan, en moeten die kosten bij uitstel aan afnemers worden terugbetaald?

Leveranciers mogen de meerkosten van de verplichting doorberekenen, "mits dit overeenkomt met kosten die voortkomen uit de bijmengverplichting" (antwoord op vraag 29).[42] Kan de regering bevestigen dat leveranciers geen kosten van de verplichting mogen doorberekenen aan glastuinbouwbedrijven zolang die buiten de reikwijdte vallen? Welke rechtsbescherming hebben tuinders als dat toch gebeurt?

Waarom is voor 2027 een compensatie van €51 miljoen via de energiebelasting voorzien voor meerkosten die, zolang de opt-in niet is geëffectueerd, juridisch niet op de glastuinbouw rusten?[43]

[39] *Kamerstukken I* 2026/27, 36.947, C, p. 22, 40-41.
[40] *Kamerstukken I* 2026/27, 36.947, C, p. 22.
[41] *Kamerstukken I* 2026/27, 36.947, C, p. 37-39.
[42] *Kamerstukken I* 2026/27, 36.947, C, p. 10-11.
[43] *Kamerstukken I* 2026/27, 36.947, C, p. 38-39.

Betaalbaarheid en doelmatigheid

Kan de regering alsnog een integraal overzicht geven van de verwachte gasrekening voor huishoudens en voor het mkb, nu de looptijd tot en met 2040 is verlengd, met alle componenten (ETS2, energiebelasting, netkosten en de bijmengverplichting)?[44]

In de AMvB wordt geen maximum aan de buy-out gesteld (antwoord op vraag 13).[45] Leveranciers kunnen daardoor de volledige verplichting afkopen, waarna afnemers betalen zonder dat daar CO2-reductie tegenover staat. Bij welk aandeel buy-out acht de regering de verplichting niet langer doelmatig, en welk instrument heeft zij om in dat geval in te grijpen?

Welk aandeel geïmporteerd groen gas verwacht de regering in de eerste jaren, en wat betekent dat voor de kosten per ton CO2-reductie die voor de Nederlandse ESR-opgave meetelt?

Buy-outopbrengsten komen als niet-belastingontvangst onder het uitgavenkader op de begroting van KGG (antwoord op vraag 18).[46] Hoe wordt gewaarborgd dat deze middelen daadwerkelijk aan afnemers ten goede komen en niet worden ingezet ter dekking van andere uitgaven?

Informatievoorziening

De regering zegt de Tweede Kamer toe haar in het eerste kwartaal van 2027 en vóór de openstelling van de SDE++ 2027 te informeren over de landbouwtransitietoets (antwoord op vraag 5).[47] Is de regering bereid ook de Eerste Kamer gelijktijdig te informeren? Is de regering bereid het toegezegde overzicht van de projectpijplijn (antwoord op vraag 17) zo tijdig te sturen dat het kan worden betrokken bij de vaststelling van de verplichting voor 2028?[48]

Vragen en opmerkingen van de fractie van de ChristenUnie

Het wetsvoorstel staat en valt met goede controle op groen gas, aldus de fractieleden van de ChristenUnie. Uit de sector begrijpen de fractieleden van de ChristenUnie dat als een producent vóór de invoedmeter fossiel aardgas toevoegt aan groen gas, die meter het hele mengsel meet. Een gasanalyse kan de samenstelling controleren, maar uit het methaangehalte alleen zou niet afgeleid kunnen worden welk deel van fossiele oorsprong is. Dat is het verschil tussen gaskwaliteit controleren en herkomst aantonen.

Voor de Garantie van Oorsprong mag alleen het hernieuwbare deel meetellen. Producenten geven hun grondstoffen maandelijks op aan VertiCer en dienen een definitieve jaaropgave in. VertiCer kan op basis daarvan certificaten corrigeren.[49] De uitvoeringsvraag is hoe een eventuele toevoer van fossiel gas onafhankelijk van die opgave wordt vastgesteld.

De fractieleden van de ChristenUnie vragen hoe onafhankelijk wordt gecontroleerd of geen fossiel gas is toegevoegd. Met andere woorden: hoe wordt niet alleen de kwaliteit van het gas vastgesteld, maar ook de herkomst ervan?

Kan de regering toelichten hoe die controle in de praktijk is georganiseerd en welke waarborgen er zijn tegen onjuiste opgaven?

Vragen en opmerkingen van de fractie van JA21

In de eerste nota naar aanleiding van het verslag is te lezen dat er geen apart compensatiemechanisme voor consumenten geïntroduceerd wordt. De fractieleden van JA21 vragen waarom de regering daar niet voor heeft gekozen. Hoe reflecteert de regering op

[44] *Kamerstukken I* 2026/27, 36.947, C, p. 33.
[45] *Kamerstukken I* 2026/27, 36.947, C, p. 6.
[46] *Kamerstukken I* 2026/27, 36.947, C, p. 7.
[47] *Kamerstukken I* 2026/27, 36.947, C, p. 3.
[48] *Kamerstukken I* 2026/27, 36.947, C, p. 7.
[49] 'Certificering voor een duurzame toekomst', verticer.eu.nl.

deze keuze in ogenschouw nemende de breed aangenomen motie-Postma die betaalbaarheid van groen gas moet garanderen?[50]

Waarom acht de regering ETS2 onvoldoende om dezelfde verduurzamingsdoelen te realiseren? Welke analyse ligt ten grondslag aan de conclusie dat ETS2 onvoldoende investeringszekerheid biedt?

Kan de regering kwantificeren welk deel van de geclaimde emissiereductie daadwerkelijk binnen Nederland plaatsvindt? Kan deze analyse met de Kamer gedeeld worden?

In hoeverre is de regering van mening dat er een bovengrens bestaat aan de mate waarin klimaatbeleid via de energierekening mag worden gefinancierd?

Welke instrumenten stelt de regering ter beschikking indien de betaalbaarheid sterker onder druk komt te staan dan voorzien? In hoeverre is de regering bereid de energiebelasting gelijkmatig te verlagen?

Heeft de regering de Europese Commissie ten tijde van de notificatieprocedure expliciet geïnformeerd over de mogelijkheid dat de glastuinbouwsector uiteindelijk buiten ETS2 zou blijven, zoals nu feitelijk het geval is?

Heeft de regering juridisch laten toetsen of het uitzonderen van de glastuinbouw een wijziging van het toepassingsgebied vormt in de zin van artikel 5 van Richtlijn 2015/1535? Zo nee, waarom niet?

Kan de regering uitsluiten dat het wegvallen van de glastuinbouw uit de doelgroep leidt tot een zodanige verschuiving van volumes en kosten dat sprake is van een significante wijziging?

Welke gevolgen zou een succesvolle juridische procedure op dit punt hebben voor de uitvoerbaarheid van de wet? Heeft de regering een risicoanalyse gemaakt van mogelijke schadeclaims of compensatieverzoeken wanneer de wet later onverenigbaar blijkt met het Europees recht? Zo ja, kan deze gedeeld worden met de Eerste Kamer?

Hoe borgt de regering dat groen gas uit andere EU-lidstaten zonder onnodige administratieve of technische belemmeringen toegang heeft tot de Nederlandse markt en kan worden ingezet voor de bijmengverplichting, en hoe voorkomt zij dat onvoldoende interoperabiliteit tussen de Union Database en nationale registratiesystemen leidt tot een feitelijke handelsbelemmering (inbreuk vrij verkeer van goederen), ongelijke markttoegang of dubbeltelling?

Vragen en opmerkingen van de Fractie-Visseren-Hamakers

Monitoring van effecten

De regering verwijst in haar beantwoording meermaals naar de "landbouwtransitietoets", waarmee het kabinet gaat monitoren of en zo ja hoe de stimulering van groengasproductie door middel van mestvergisting leidt tot ongewenste effecten, zoals het belemmeren van de transitie in de landbouw.[51]

Het lid van de Fractie-Visseren-Hamakers vraagt op welke ongewenste effecten de regering gaat toetsen.

Gaat de regering daarbij ook toetsen op belemmering van de transitie in de landbouw in het buitenland, bijvoorbeeld via de import van bio- of groengas uit mestvergisting of vergassing?

Kan de regering garanderen dat de import niet afkomstig is van de bio-industrie?

Wie voert de landbouwtransitietoets uit, het ministerie zelf of een onafhankelijke partij?

Wat gaat de regering meten bij de landbouwtransitietoets? En wanneer wordt dit gemeten?

[50] *Kamerstukken II* 2024/25, 31 239, nr. 410.
[51] *Kamerstukken I* 2026/27, 36.947, C, p. 3, 14, 16, 23, 29.

Hoe gaat de regering hieruit afleiden of stimulering van groengasproductie door middel van mestvergisting leidt tot het belemmeren van de transitie in de landbouw?

Wat voor referentiescenario hanteert de regering daarbij?

Is de regering het met het lid van de Fractie-Visseren-Hamakers eens dat het referentiescenario (zonder bijmengverplichting en zonder SDE++-subsidie) rekening moet houden met de noodzakelijke transitie van de veehouderij naar een volledig dierwaardige sector in 2040, met de stikstofdoelen voor natuurherstel en met de klimaatdoelen in lijn met Parijs-akkoord? Zo nee, waarom niet?

De regering schrijft dat de Tweede Kamer in Q1 2027 wordt geïnformeerd.[52] Hoe kan de regering binnen een paar maanden na inwerkingtreding van de wet al informeren over ongewenste effecten?

Kan de regering nu al waarborgen dat maatregelen binnen de SDE++ voldoende sturen om ongewenste effecten van de bijmengverplichting op de landbouwtransitie te voorkomen? Zo ja, hoe onderbouwt de regering dat? Zo nee, welke extra maatregelen buiten de SDE++ kan zij inzetten?

Is de regering het met dit lid eens dat het openlaten van aanvullende maatregelen voor het geval deze wet de landbouwtransitie vertraagt, leidt tot extra onzekerheid bij boeren, terwijl duidelijkheid over de noodzakelijke transitie en de maatregelen die daarop sturen juist belangrijk is? Zo nee, waarom niet?

SDE++ subsidie

Welke criteria gelden als go/no go voor het verstrekken van SDE++ subsidies voor mestvergisting of mestvergassing?

Wordt voor het wel of niet verstrekken van SDE++ subsidies rekening gehouden met de bevindingen uit de landbouwtransitietoets?

In welke mate en op welke termijn kan de exploitatie van mono-mestvergisters zonder SDE++ subsidie economisch zelfstandig levensvatbaar zijn?

Hoe onderbouwt de regering dat het kosteneffectief is om SDE++ subsidie te verlenen aan mestvergisters gezien de kans dat mestvergisters hun gehele levensduur afhankelijk blijven van subsidies?

Wat is de kosteneffectiviteit van subsidie voor mestvergisters, uitgedrukt in euro per vermeden ton CO_2-equivalent, ten opzichte van de kosteneffectiviteit voor alternatieve klimaatmaatregelen?

Is de regering bereid eisen voor dierwaardigheid en duurzaamheid (dierwaardige veehouderij, water, biodiversiteit, stikstof, grondgebondenheid) mee te nemen bij de SDE++ subsidies voor het gebruik van mest voor ‘groen’ gas? En dus geen subsidies te geven voor groengas afkomstig van niet diervriendelijke- en niet duurzame veehouderij?

Lock-in veehouderij

De regering geeft in haar antwoorden meermaals aan dat er door de inzet van groen gas geen lock-in van mestproductie ontstaat.[53] Maar zij geeft ook aan dat via de Landelijke vrijwillige beëindigingsregeling veehouderijlocaties (Vbr) geen vergoeding verleend wordt voor het waardeverlies van een mestvergister.[54] Ontkent de regering ook dat er op bedrijfsniveau een lock-in kan ontstaan na investeringen in mestvergisters en bijbehorende stalsystemen?

De financiële prikkel van mestvergisting is weliswaar kleiner dan de opbrengst van melk, maar dat maakt deze prikkel niet automatisch insignificant.[55] Kan de regering met zekerheid stellen dat deze prikkel insignificant is voor de keuze van boeren om te

[52] *Kamerstukken I* 2026/27, 36.947, C, p. 3, 14, 16, 23, 29.
[53] *Kamerstukken I* 2026/27, 36.947, C, p. 3, 23, 25, 28.
[54] *Kamerstukken I* 2026/27, 36.947, C, p. 4.
[55] *Kamerstukken I* 2026/27, 36.947, C, p. 3.

stoppen, uit te breiden of over te stappen op dierwaardige veehouderij, inclusief meer weidegang? Zo ja, op basis van welk onderzoek?

Locaties met veel mest, waar nu veelvuldig in vergisters wordt geïnvesteerd, zijn niet automatisch ook locaties waar in de toekomst voldoende andere reststromen beschikbaar zijn. Hoe voorkomt de regering dat op zulke locaties de vergister een prikkel geeft om de mestproductie in stand te houden, en dat daardoor een lock-in ontstaat?

Hoe kan de regering stellen dat dierlijke mest geen voorwaarde is voor de plannen van de regering voor groen gas als er wordt uitgegaan van een bijdrage van mestvergisting van 35% van de omvang van groen gas?[56]

Duurzaamheid

De regering wil deze wet op 1 januari 2027 in laten gaan. Heeft de keuze voor deze snelle invoering te maken met het aanvullende pakket klimaatmaatregelen dat de regering dit voorjaar gaat presenteren?

In antwoord op vraag 3 in de nota naar aanleiding van het verslag stelt de regering dat voor een techniekneutrale vormgeving gekozen is om marktinitiatieven niet te belemmeren en om een zo kosteneffectief mogelijke, duurzame, invulling van de doelstelling te faciliteren.[57] Hoe onderbouwt de regering dat een markt-gestuurde invulling kosteneffectiever is dan een klimaatimpact-gestuurde invulling?

Hoe onderbouwt de regering dat het overlaten aan de markt een duurzame invulling van de doelstelling is? De markt houdt immers geen rekening met de klimaatuitstoot in de keten van de verschillende bronnen, aldus het lid van de Fractie-Visseren-Hamakers.

Welke instrumenten heeft de regering om bij te sturen zodat de groengasbronnen met de grootste klimaatwinst het meeste opschalen? Welke van deze instrumenten is de regering bereid om in te zetten om te voorkomen dat de bijmengverplichting leidt tot lock-in van de minst duurzame groengas bronnen?

In antwoord op vraag 34 stelt de regering dat de productie van melk en vlees met een bepaalde klimaatimpact gepaard gaat, maar dat de regering niet herkent dat de productie van mest gepaard gaat met grote klimaatschade aangezien mest een bijproduct is.[58]

Hoe worden de emissies uit de hele keten nu toegekend aan melk en vlees?

Is de regering het met dit lid eens dat ook een bijproduct gepaard kan gaan met klimaatschade? Zo nee, waarom niet?

Is de regering het ermee eens dat een evenredig deel van de emissies aan mest zou moeten worden toegerekend, in verhouding tot het aandeel in het totale inkomen van melk, vlees en mest? Zo nee, waarom niet?

Als alle emissies in de productieketen worden meegenomen (van de productie van veevoer tot mest), is het gebruik van mest voor ‘groen’ gas dan een doeltreffende klimaatmaatregel? Op basis van welke gegevens baseert de regering haar antwoord?

Als alle emissies in de productieketen worden meegenomen (van de productie van veevoer tot mest), is het subsidiëren van mestvergisting dan een doelmatige klimaatmaatregel? Op basis van welke gegevens baseert de regering haar antwoord?

Wat zijn de broeikasgasemissies van de zuivel en vleesketens, van de productie van veevoer (dus inclusief de productie van de gebruikte kunstmest) tot en met de productie van melk en vlees? Graag een antwoord per diersoort en productsoort.

Hoeveel subsidie geeft de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) aan mestvergisting voor groen gas? Hoeveel RVO-subsidie wordt er in totaal gegeven aan mest-gerelateerde projecten?

Weidegang

[56] *Kamerstukken I* 2026/27, 36.947, C, p. 3.
[57] *Kamerstukken I* 2026/27, 36.947, C, p. 3.
[58] *Kamerstukken I* 2026/27, 36.947, C, p. 13.

De regering beargumenteert in antwoord op vraag 36 dat er door de wet “geen significante prikkel ontstaat om weide-uren te reduceren” omdat er andere prikkels zullen zijn die weidegang juist wel stimuleren. Daarbij noemt de regering weidegangpremies vanuit de markt, de eco-regeling van het GLB en de Stimuleringsregeling managementmaatregelen veehouderij (SMV).[59]

Hoe beargumenteert de regering dat deze wet 'geen significante prikkel' vormt tegen weidegang, terwijl de vele regelingen voor weidegang juist laten zien dat relatief kleine bedragen de hoeveelheid weidegang kunnen beïnvloeden?

In antwoord op vraag 42 stelt de regering: "Er is een mogelijkheid om SDE++ aan te vragen voor monomestvergisters voor kleinere schaal op eigen erf waarbij de referentiewaarde 130 koeien betreft."[60]

Kan de regering met een rekenvoorbeeld laten zien hoe regelingen voor weidegang, en de SDE++ voor mestvergisting er in de praktijk uitzien voor deze melkveehouder met 130 koeien?

Hoeveel mest moet minimaal in de stal opgevangen worden (in ton en in percentage van totale mest) om een monomestvergister op een melkveebedrijf van 130 koeien rendabel te exploiteren?

Hoeveel stalgebonden mest gaat in dit voorbeeld verloren bij volledige weidegang, onbeperkte weidegang en weidegang volgens de huidige voorwaarden van de weidemelkpremie? Kan de mestvergister in dit voorbeeld rendabel blijven?

Glastuinbouw

Wat is het tijdpad voor de besluitvorming over de positie van de glastuinbouw in de wet bijmengverplichting?

Wat is het gevolg voor de wet wanneer op 1 januari 2027 de glastuinbouw buiten de bijmeng-doelgroep valt?

Is het wetstechnisch mogelijk om de wet later in werking te laten treden, om zodoende de wet pas in werking te laten treden als er zekerheid is over de status van de glastuinbouw in de wet?

Wat betekent de vrijstelling voor de glastuinbouw voor het mkb en huishoudens? Hoeveel kosten worden er naar deze groepen doorgeschoven?

Is er bij de doorrekening van de bijmengverplichting ervan uitgegaan dat de glastuinbouw meedoet aan ETS2?

Moet een voor andere sectoren zwaardere bijmengverplichting (als glastuinbouw niet is opgenomen) opnieuw worden gemeld bij de Europese Commissie? Zo ja, welke consequenties heeft dit voor de wet?

Is, als deze melding niet gebeurt, de verplichting afdwingbaar? Als de verplichting niet afdwingbaar is, dan is de wet toch in feite niet uitvoerbaar?

Is een nieuwe goedkeuring door de Europese Commissie vereist voor toevoeging van de glastuinbouw aan ETS2?

Gezien dit alles, vraagt het lid van de Fractie-Visseren-Hamakers de regering nogmaals waarom zij zo’n haast heeft met de wet.

Intensieve of extensieve veehouderij

In antwoord op vraag 42 stelt de regering: "Door mest van een aantal veehouders op een centrale locatie te vergisten is ook voor deze veehouders de productie van groen gas, en een reductie van ammoniak- en methaanemissies, te realiseren."[61]

Bij het vergisten van dagverse mest worden methaan en andere schadelijke emissies afgevangen, terwijl deze bij oudere mest kunnen ontsnappen. Hoe afhankelijk is de

[59] *Kamerstukken I* 2026/27, 36.947, C, p. 13-14.
[60] *Kamerstukken I* 2026/27, 36.947, C, p. 15-16.
[61] *Kamerstukken I* 2026/27, 36.947, C, p. 15-16.

reductie van stikstof- en methaanuitstoot van het vergisten van dagverse mest versus mest die langere tijd wordt opgeslagen?

Wordt bij huidige collectieve mestvergisters gebruik gemaakt van dagverse mest of oudere mest?

Hoeveel minder stikstof-, methaan-, en ammoniakreductie verwacht de regering bij (collectieve) mestvergisting waar geen dagverse mest gebruikt wordt?

Biomassa

Gevraagd naar de doorrekening van bronnen voor groengas verwijst de regering in antwoord 1 naar een rapport van CE Delft, dat ook houtige biomassa uit natuur en nevenstromen voedings- en genotmiddelenindustrie noemt.[62]

Hoe wordt er in deze wet gewaarborgd dat de bijmengverplichting niet gaat leiden tot meer groengas afkomstig van dierlijke biomassa, of biomassa die gepaard gaat met ontbossing?

Hoe groot is het aandeel groen gas van dierlijke biomassa, volgens de schattingen van de regering?

Hoe wordt de consument geïnformeerd over de herkomst van de bronnen van groengas?

Bij warmte heeft de regering een regeling getroffen om consumenten te informeren over de herkomst van de warmte in het warmtenet waarop ze worden/zijn aangesloten. Is de regering bereid eenzelfde soort regeling in het leven te roepen voor groen gas?

Renure[63]

De regering haalt in haar antwoorden veelvuldig Renure aan als reden waarom mestvergisting duurzaam zou zijn en het kunstmestgebruik in Nederland zou terugdringen.[64]

Weegt de klimaatwinst van het vervangen van kunstmest door Renure op tegen het energiegebruik bij de productie van Renure? Zo ja, hoe onderbouwt de regering dit?

In hoeverre wordt de afhankelijkheid van fossiele producten daadwerkelijk verlaagd met Renure, gelet op de fossiele kunstmest die gebruikt wordt voor het gras en krachtvoer dat de dieren eten?

In antwoord op vraag 35 stelt de regering: "Biogas en groen gas uit mestvergisting gelden op grond van de RED als energie uit hernieuwbare bronnen."[65] Kan de regering verwijzen naar hoe de RED dit gedefinieerd heeft?

De leden van de vaste commissie voor Economische Zaken / Klimaat en Groene Groei zien de nota naar aanleiding van het tweede verslag met belangstelling tegemoet en ontvangen deze graag uiterlijk **vrijdag 27 november 17.00 uur**, aangezien het wetsvoorstel reeds voor plenaire behandeling is aangemeld, onder voorbehoud van tijdige ontvangst van de nota.

De voorzitter van de vaste commissie voor Economische Zaken / Klimaat en Groene Groei
Kluit

De griffier van de vaste commissie voor Economische Zaken / Klimaat en Groene Groei
Karthaus

---

[62] *Kamerstukken I* 2026/27, 36.947, C, p. 2.
[63] *Recovered Nitrogen from Manure*
[64] *Kamerstukken I* 2026/27, 36.947, C.
[65] *Kamerstukken I* 2026/27, 36.947, C, p. 13.